

פרשת ויקרא

תר"ץ

- א. הקריאה באל"ף זעירא
- ב. "הוסיף יום אחד מדעתו"
- ג. שי"ן בתפילין של ראש
- ד. אש שחורה על גבי אש לבנה
- ה. "האיש משה עניו"
- ו. האבות מקיימים את התורה
- ז. "כתרי אותיות", "בכח", "בפועל".

"ויקרא אל משה וידבר ד' אליו" וגו', הפתיחה לפרשה היא בקריאה אל משה, ולאחריה באות פרשיות פרשיות שיש רווח ביניהן, אותו רווח שניתן למשה כדי להתבונן בין פרשה לפרשה¹. תיאור הקריאה למשה מצוין ב"א" זעירא של 'ויקרא'. מה משמעו של העניין? האם כך הכתיב הקב"ה למשה בזעירא, או שזו צורת הכתיבה של משה, שמרוב ענווה רצה לכתוב 'ויקר', מלשון 'מקרה', שאין הגילוי דרך קבע. אמנם, לשון זאת, שנאמרה לגבי בלעם, לא מתאימה למשה². בקרבנות הנזכרים בפרשתנו אנו מבדילים בין קרבנות שהן חובה לבין אלה שהן רשות, דוגמת קרבן חטאת וקרבן שלמים. אמנם יש לעתים שהרווח וההבדל בין הפרשיות מְטָשָׁשׁ: "מצווה לגבי רשות – חובה קרי ליה, אע"פ שאינן אלא מצווה, חשובות הן אצל הרשות לקרותם חובה"³. עצם הקריאה אל משה יש בה כמה הבחנות ע"פ דברי חז"ל. עיקר תכלית המשכן היתה להתייחדות הדיבור אל משה, "ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת" (שמות כה, כב) והנה, עם השלמת המשכן נשאר משה עומד בחוץ, עד שניתנה לו רשות, עד שקראו הקב"ה שייכנס⁴. הקריאה היתה בקול שהיה שומע במתן-תורה⁵, אולם ישראל לא היו שומעים את הקול, אלא משה בלבד⁶. והנה קול זה היה קול גדול ולא יסף, שלא פסק⁷, כי דיבור ד' הוא נצחי ועומד במלוא עצמתו בלא הפסק.

-
1. תוי"כ פרשתא ה', א, י, וברש"י א, י.
  2. ראה דברי הרא"ש שהובאו בתוי"ש ויקרא א אות ו.
  3. חולין קה, ע"א ושם ברש"י.
  4. תנחומא ישן, א, ויק"ר א, ז.
  5. תנחומא ישן א.
  6. שם.
  7. סנהדרין יז, ע"א.

ביחס לתאריך מתן-תורה דרשו חז"ל⁸ שמשם הוסיף יום אחד מדעתו, ואכן הסכים הקב"ה על ידו, ולא שריא שכינה עד צפרא. והשאלה היא, האם לא היתה קביעות ברורה בזמן המיועד לנתינת התורה, למרות שחז"ל אמרו שמשם דרש "היום כמחר"⁹.

יש להבדיל בין נתינת התורה שהיא מבחינת הנותן, לבין קבלת התורה שהיא לפי בחינת המקבלים¹⁰. וההבדל אפשר לו להיות מוסבר כדלהלן.

הנה אנו מוצאים בתפילין של ראש את השי"ן הימנית שהיא בת ג' ראשים ואת השמאלית שהיא בת ד' ראשים¹¹. נאמרו על-כך טעמים רבים¹². בספר "אור זרוע"¹³ כתב שהדבר מתייחס לעניין התורה, הכתובה אש שחורה על גבי אש לבנה. כיוצא בדבר, מה שאמרו חז"ל: "כל אות שאין גוויל מוקף לה מארבע רוחותיה, פסולה". היקף הגוויל מרמז על האש הלבנה, והכתיבה עצמה היא אש שחורה. אמנם את הכתוב באש שחורה אפשר לקרוא, ואילו הכתוב באש לבנה אינו ניתן לקריאה רגילה¹⁴. לכן, אם שינה הסופר בצורת הכתיבה בתורה, וכתב כמו צורת השירות, פסולה. אף שאת מצוות כתיבת ספר תורה אנו למדים מן: "כתבו לכם את השירה הזאת"¹⁵ בכל זאת, אם כתב את כל התורה כשירה, פסולה. בצורת כתיבת השירה מתגלית האש הלבנה למעלה מהשיעור הדרוש, ואילו בעולמנו, לאחר מתן-תורה, צריך לספר התורה שיהא בו שחור כתוב על גבי לבן. כיוצא בדבר בתפילין של ראש: עניינם שיהיו גלויים ונראים, "וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך ויראו ממך"¹⁷, וצריך אפוא בהתגלות של אש שחורה, בשי"ן בת הד' ראשים, בת ארבעת הראשים השחורים.

ברוח שבין הפרשיות גילה משה והשיג את התורה הכתובה באש לבנה, הוא הקול הגדול של מתן-תורה, הקול שלא פסק, הקול שקרא למשה. ולכן, כשהכתיב לו הקב"ה למשה "ויקרא", הרי משה העניו כתב בא' זעירא. למשה העומד בחוץ בלי מחיצות, נתגלתה עוד יותר האש הלבנה, הגוויל המקיף, הרווח בין התבות. לעומת זאת, כשהכתיב הקב"ה למשה: "והאיש משה עניו מאד מכל האדם"¹⁸, הרי משה רבנו, עם כל גדולתו, קיבל קצת התפעלות מזה, ולכן נתווספו התבות: "אשר על פני האדמה", שהרי אם כתוב, "מכל האדם", יודעים אנו שהוא על פני האדמה, אלא שכן ההתפעלות של משה נתגלתה יותר בחינת האש השחורה ונתווספו עוד ארבע מלים על גבי האש הלבנה, על גבי הגוויל החלק.

כיוצא בדבר, הוספת היום שהוסיף משה מדעתו, היא הוספה מבחינת המקבלים, הצמצום מכוחה של האש השחורה, הוא היום שנתווסף, והוא שאיפשר את הקריאה של הכתוב על גבי האש הלבנה.

8. שבת פח, ע"א.

9. שם בתוספות, שאין זו דרשה גמורה דאי לאו הכי אין זה מדעתו.

10. השווה "תפארת ישראל", פרק מג.

11. תוסי' מנחות לה, ע"א ד"ה שי"ן.

12. בית יוסף טור או"ח לב.

13. כך צויין בכתב יד הרושם ולא מצאתי מקומו וראה "שפת-אמת" במדבר עמ' 28. "אורות התורה" פרק ד ובמקורות שם. "בשמן רענן" א, קכז, קפ. ירושלמי שקלים ו, א; תנחומא ראש בראשית; רש"י לדברים לג, ב.

14. מנחות כט, ע"א.

15. השווה "קדושת לוי" מהדורת ירושלים תשל"ב עמ' קיט, עמ' עב.

16. סנהדרין כא, ע"ב.

17. מנחות לה, ע"ב.

18. במדבר יב, ג, וע"ע "קדושת לוי" ירושלים תשל"ב, עמ' סה, על שה"ש ד"ה "שחורה אני ונאווה".

האבות קיימו את התורה לפני שניתנה, והם ידעוה, מכיוון שקראו את הכתוב באש לבנה, עוד לפני שנכתבה בכתב קריא, באש שחורה; היה בהם מבחינת הנותן, הם לא היו מוגבלים באותיות הכתובות. מפני שקיימו את התורה מתוך קריאה של אש לבנה, מתוך הבחינה של נתינת התורה, קיימוה בבחינת אינם מצווים ועושים, זו בחינת הרשות; ואילו מאז קבלת התורה, שהיא בחינת האש השחורה, כשנהפכו למצווים ועושים, הרי המצווה לגבי הרשות – חובה היא.

בזוהר¹⁹ דרשו: "מאתיים לנוטרים את פריו – זו בחינת קידוש השם". מעשה העקדה הוא קידוש השם, אבל הוא היה רק "בכוח", שהרי בפועל מצווים אנו, דרך כלל, "וחי בהם". אמנם אצל ר' עקיבא מצינו שקידש את השם בפועל. והנה במסכת מנחות (כט, ע"ב) אמרו חז"ל: "בשעה שעלה משה למרום, מצאו לקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות; אמר לפניו, רבש"ע, מי מעכב על ידך? אמר לו, אדם אחד יש, שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות". הכתרים=התגים הללו הם ה"בכוח" שבתורה, שניתנו להידרש. רבי עקיבא, גם אם קיים את קדושת השם בפועל, הרי בדרגה היה קידוש השם הזה שווה לדרגת האבות, לקידוש השם "בכוח". דרגת ה"בכוח", לעולם גדולה היא מ"הבפועל"; האש הלבנה, הבלתי מצומצמת, עולה במדרגתה על פני האש השחורה, המוגבלת. נתינת התורה גדולה מקבלתה, והתגין הם במעלה עליונה מהכתוב, ויצאו מכלל כתיבת אש שחורה²⁰.

כיוצא בדבר בבחינת הדיבור. ה"בכוח" של הדיבור גדול יותר ממה שבא לידי ביטוי. הוא הוא היחס שבין השכל לבין הדיבור. השכל מקיף יותר מן הדיבור. הדיבור החי הוא צמצום של ההגות השכלית. הקריאה אל משה, היא הקריאה של מתן-תורה, של בחינת הנותן שאין בה מן הצמצום – ולא פסק.

ויקרא אל משה, אמרו חז"ל שנתן לו רשות²¹ דהיינו, נתגלה לו בבחינת האבות, בבחינת הרשות, שאינם מצווים ועושים, בבחינת האש הלבנה שאינה מצמצמת, שאינה פוסקת. על בחינתו זו של משה דרשו בזוהר²², "אוקיר אנוש מפז", הן על היחס לויקר"א (שוויון האותיות) והן ביחס לא' זעירא. כי משה כתב בא' זעירא בהתייחס למתן תורה, הוא הקטין את עצמו, וממילא נשאר המקום יותר לבן, והשיג ע"י כך ביתר עמקות, את סוד התורה באש לבנה.

19. חיי-שרה דף קכד ע"א, וראה לעיל פי' וירא תר"ץ; פי' חיי שרה תר"ץ; פי' בא תר"ץ.

20. ראה עוד לעיל פי' תצוה תרפ"ט.

21. שמו"ר יט ג; זוהר ויקרא ד, ע"ב.

22. ויקרא ג, ע"א.